

Warszawa, 17.10.2014

Czeskie władze odmówiły Ukrainie i Rosji wydania Tatyany Paraskevich. Interpol jeszcze nie usunął jej z listy osób poszukiwanych.

Tatyana Paraskevich, była współpracowniczka kazachskiego opozycyjnego polityka Mukhtara Ablyazova i jeden z najważniejszych świadków w jego sprawie, posiada w Czechach międzynarodową ochronę i nie zostanie wydana, ani Ukrainie, ani Rosji. Ujawnione w mediach dokumenty potwierdziły, że zarówno sprawa Paraskevich, jak i sprawa Ablyazova zostały sfabrykowane na polityczne zamówienie kazachstańskiego reżimu. Skutki sfabrykowanych zarzutów do tej pory znacząco wpływają na jej prawa i możliwość przemieszczania: Interpol już ponad pół roku rozpatruje wnioski o usunięcie Paraskevich z międzynarodowej listy osób poszukiwanych.

Działając według identycznego schematu rosyjska i ukraińska prokuratura wszczęły budzące wątpliwości sprawy karne przeciwko Paraskevich, oskarżając ją o udział w „grupie przestępczej” Mukhtara Ablyazova. Rosyjska obywatelka Tatyana Paraskevich nie pracowała na terytorium Ukrainy. Według jej zeznań, nie pracowała też w BTA Banku, który jest stroną poszkodowaną w sprawach karnych wszczętych przeciwko Paraskevich, Ablyazovowi oraz innym jego współpracownikom.

18.02.2014 Tatyana Paraskevich otrzymała międzynarodową ochronę w Czechach. Zgodnie z czeskim ustawodawstwem, formami międzynarodowej ochrony jest „azył” i „dodatkowa ochrona”¹. Czeskie MSW nie znalazło podstaw do udzielenia Paraskevich azylu, ale udzieliło jej jednak dodatkowej ochrony na okres roku. Doszło też do wniosku, że w Rosji Paraskevich grozi nieludzkie traktowanie i tortury w związku ze złymi warunkami, jakie panują w miejscach odosobnienia².

11.04.2014 Prokuratura Generalna Czech zaskarżyła decyzję MSW w sprawie udzielenia międzynarodowej ochrony dla Paraskevich. Prokuratura uważa, że MSW w niewystarczający sposób uzasadniło tę decyzję. Według stanu na 14.10.2014 sąd nie rozpatrzył skargi prokuratury. Według posiadanych informacji po raz pierwszy w swojej praktyce czeska Prokuratura Generalna zaskarżyła decyzję w sprawie udzielenia azylu. Oprócz tego wcześniej prokurator z Prokuratury Krajowej w Pilźnie Vera Chekhova przez 1,5 roku przeciągała datę zwolnienia Paraskevich z aresztu tymczasowego poprzez systematyczne składanie apelacji, których treść była pozbawiona sensu³.

W marcu 2014 roku Tatyana Paraskevich została zwolniona z aresztu. Czeskie władze odmówiły Rosji i Ukrainie jej wydania.

- **18.03.2014** Ministerstwo Sprawiedliwości Czech podjęło decyzję w sprawie niedopuszczalności wydania Paraskevich Ukrainie. **20.03.2014** Paraskevich została zwolniona z aresztu.
- **28.03.2014** Sąd Krajowy w Pilźnie uwzględniając okoliczność, że Paraskevich znajduje się pod międzynarodową ochroną, podjął decyzję o niedopuszczalności jej wydania do Rosji. **27.05.2014** czeskie Ministerstwo Sprawiedliwości poinformowało o tym stronę rosyjską.

21.07.2014 MSW Czech odrzuciło wniosek o wydanie Paraskevich paszportu zagranicznego. Jak się później okazało, przyczyną takiej decyzji stało się umieszczenie jej przez Niemcy 03.05.2012 w Systemie

¹ <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/36481/30830>

² Dodatkowa ochrona jest udzielana wówczas, w przypadku zagrożenia ze strony kraju, którego obywatelem jest osoba zagrożona (w przypadku Tatyany Paraskevich krajem tym jest Federacja Rosyjska).

³ <http://ru.odfoundation.eu/a/3140,tatyana-paraskevich-poluchila-mezhdunarodnuyu-zashchitu-odnako-poka-nahoditsya-pod-strazhey-iz-za-podozritelnoy-nastoychivosti-prokurora>

Informacji Schengen jako „osoby niepożądanego”⁴. Zapis ten będzie istnieć do 25.04.2015 i może się okazać przeszkodą na drodze do przedłużenia okresu międzynarodowej ochrony. Tatyana Paraskevich zwróciła się do Biura Ochrony Danych Osobowych w Bonn z prośbą o wyjaśnienie przyczyn umieszczenia jej w Systemie Informacji Schengen i **usunięcie jej nazwiska z tego systemu, ponieważ wraz z międzynarodową ochroną otrzymała kartę pobytu w Czechach**.

SPRAWA PARASKEVICH – POLITYCZNE ZAMÓWIENIE KAZACHSTAŃSKIEGO REŻIMU

Sprawa Paraskevich jest częścią wspólnej kampanii prowadzonej w celu zdyskredytowania opozycyjnego polityka Mukhtara Ablyazova i uzyskania obciążających go zeznań. Ablyazov otrzymał azyl polityczny w Wielkiej Brytanii, a wielu jego współpracowników otrzymało ten status w innych krajach europejskich⁵. Duże zainteresowanie ze strony wymiaru sprawiedliwości uzyskały dokumenty potwierdzające, że poprzez **współpracę z ukraińskimi i rosyjskimi organami śledczymi Kazachstan usiłuje doprowadzić do ekstradycji Mukhtara Ablyazova oraz jego współpracowników**.

Korzystając z pośrednictwa ukraińskiej kancelarii prawniczej „Ilyashev i Partnerzy” kazachska strona przygotowywała dla ukraińskiego śledczego Melnika wnioski ekstradycyjne i postanowienia o przedstawieniu zarzutów dla Tatyany Paraskevich. Dostarczyła też pytania, które należało jej zadać w trakcie przesłuchania oraz wniosków o umieszczenie jej na liście osób poszukiwanych przez Interpol. Dodatkowo śledczy otrzymywał od strony kazachskiej wskazówki, jak powinien prowadzić przesłuchania osób występujących w sprawie, aby „wykazać”, że Paraskevich była jednym z „ludzi Ablyazova”, którzy rzekomo „kierowali spółkami w rajach podatkowych”⁶. W efekcie ukraińskie władze odsunęły śledczego Melnika od sprawy 30.07.2014 i wszczęły postępowanie w związku z przekroczeniem przez niego uprawnień służbowych.

W Rosji sprawę przeciwko Paraskevich prowadzi śledczy Nikolay Budilo, który znajduje się na „liście Magnitskiego”. **19.11.2012 w Pilźnie Budilo przesłuchiwał Paraskevich, grożąc przy tym otwarciem jej adwokatce Marinie Makhitkovej**. Budilo także groził synowi Paraskevich pobiciem, jeśli matka nie podpisze potrzebnych dokumentów. Rosyjscy policjanci usiłowali zastraszyć córkę Paraskevich twierdząc, że może zostać relegowana z uniwersytetu, uprowadzona lub poddana ściganiu karnemu⁷.

Kazachska strona wywiera wpływy nie tylko na ukraińskie i rosyjskie organy śledcze, ale też organy czeskie. Nie będący stroną postępowania kazachstański BTA Bank dążył do ekstradycji Paraskevich i przekazywał czeskim organom śledczym oraz sądowym materiały sfabrykowane przez stronę ukraińską⁸. Adwokat Voytekh Trapl reprezentujący interesy BTA Banku, proponował adwokatce Makhitkovej „współpracę z organami śledczymi”. Chodziło o to, żeby Paraskevich złożyła „prawdziwe zeznania” przeciwko Ablyazovowi. W zamian BTA Bank obiecał wystąpić do Ukrainy z prośbą o zamknięcie sprawy karnej⁹.

⁴ System Informacji Schengen (Schengen Information System (SIS II) – europejska baza danych stworzona w celu wsparcia bezpieczeństwa publicznego, do której państwa członkowskie strefy Schengen wprowadzają informacje dotyczące osób pozostających w kręgu ich zainteresowania - http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen-information-system/index_en.htm

⁵ Zhaksylyk Zgarimbetov i Roman Solodchenko otrzymali status uchodźcy w Wielkiej Brytanii, Murak Ketebayev – w Polsce, Alma Shalabyeva i 6 letnia Alua Ablyazova – we Włoszech - <http://ru.odfoundation.eu/a/5078,dokazatelstva-fabrikacii-zaprosa-na-ekstradiciju-opozitsionnogo-politika>

⁶ <http://ru.odfoundation.eu/a/3108,kazahstanskoe-lobbi-sfabrikovalo-delo-bta-banka-v-ukraine-dlya-presledovaniya-oppozicii>

⁷ <http://ru.odfoundation.eu/a/1271,otchet-zloupotrebleniya-sistemoy-interpola>

⁸ Przedstawiciel kazachstańskiego BTA Banku w Czechach Yan Vanichek 07.10.2013 złożył pakiet dokumentów w MSW Czech, aby doprowadzić do udzielenia odmowy Paraskevich międzynarodowej ochrony.

⁹ <http://ru.odfoundation.eu/a/1292,kazahstan-nameren-zastavit-t-paraskevich-dat-pokazaniya-protiv-m-ablyazova>

Przeciwko ekstradycji Tatyany Paraskevich do Rosji lub na Ukrainę wystąpiła Amnesty International, Czeski Komitet Helsiński, Spolek Salamoun¹⁰. W obronie Paraskevich wystąpili deputowani Europarlamentu Piotr Borys, Nicole Kiil-Nielsen, Marek Migalski i Graham Watson. Pisma z poparciem dla Paraskevich podpisało także około 20 polskich i włoskich parlamentarzystów¹¹.

INTERPOL PONAD 6 MIESIĘCY ROZPATRUJE WNIOSEK O USUNIĘCIE PARASKEVICH Z LISTY OSÓB POSZUKIWANYCH

Sprawa Paraskevich stanowi kolejne potwierdzenie, że w Interpolu brakuje skutecznych mechanizmów zapobiegania nadużyciom ze strony poszczególnych państw członkowskich. Paraskevich otrzymała międzynarodową ochronę i nie może zostać wydana, ani Ukrainie, ani Rosji. ***W ten sposób międzynarodowy nakaz aresztowania ze strony Ukrainy i Rosji nie jest już aktualny (relevance).*** Pomimo to Paraskevich nadal figuruje na liście osób poszukiwanych Interpolu, co ogranicza jej prawo do poruszania się. W przypadku opuszczenia przez nią terytorium Czech „czerwony alert” pozwala na natychmiastowe jej aresztowanie.

To jeden z wielu przykładów, który dowodzi konieczności zreformowania systemu udzielania azylu w Europie. ***W wielu przypadkach status uchodźcy nie chroni przed politycznymi prześladowaniami.*** Niedemokratyczne państwa wykorzystują Interpol do prześladowania niewygodnych aktywistów, nie przyznając im statusu uchodźcy i zgłaszając jako osoby poszukiwane międzynarodowym listem gończym pod pretekstem zarzutów karnych. Inercja i niepubliczny charakter działań Interpolu pozwalają autokratom na prześladowanie swoich politycznych przeciwników poza europejskim prawem.

31.03.2014 adwokat Marina Makhitkova złożyła wniosek do Sekretariatu Generalnego Interpolu o usunięcie nazwiska Tatyany Paraskevich z międzynarodowej listy osób poszukiwanych. 14.04.2014 Komisja do spraw Kontroli Dokumentów Interpolu obiecała zająć się sprawą. ***Chociaż upłynęło już pół roku Interpol nadal nie udzielił żadnej odpowiedzi.*** Przypadek ten potwierdza stanowisko deputowanych PA PACE, którzy oświadczyli: „*Składanie odwołania od decyzji Interpolu w sprawie umieszczenia osoby na liście osób poszukiwanych międzynarodowym listem gończym jest kosztowną procedurą, najczęściej długotrwałą i nieprzynoszącą wyników*”¹².

Rozpatrując wnioski o wszczęcie poszukiwań, ***Interpol przede wszystkim zwraca uwagę na formalne gwarancje ze strony państw, nie zajmując się we właściwy sposób istotą sprawy.*** Dlatego „czerwony alert” ogłaszany jest praktycznie automatycznie, w efekcie Tatyana Paraskevich prawie dwa lata spędziła w areszcie tymczasowym, w tym czasie sędziowie podejmowali decyzję o dopuszczalności lub niedopuszczalności jej ekstradycji. Według Paraskevich, długi pobyt w areszcie poważnie odbił się na jej zdrowiu. Zwiększyły się jej problemy z sercem, wzrokiem, żołądkiem, nerkami, nasiliło się nadciśnienie. Należy także uwzględnić, że europejskie sądy, które rozpatrują wnioski o ekstradycję, w większości przypadków nie mogą ocenić, czy postępowanie karne prowadzone jest zgodnie z właściwymi standardami i czy posiada ono podtekst polityczny¹³.

Nawet po uzyskaniu statusu uchodźcy Tatyana Paraskevich nadal się tkwi w „pułapce” autorytarnych reżimów Kazachstanu i Rosji, ponieważ Interpol do tej pory nie usunął jej z listy osób poszukiwanych. Po opublikowaniu dowodów fabrykowania sprawy karnej przeciwko Paraskevich, Ablyazova oraz jego

¹⁰ <http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/uaa29513.pdf>; Spolek Salamoun - stowarzyszenie wspierające niezawisły system wymiaru sprawiedliwości w Republice Czeskiej.

¹¹ Włoscy parlamentarzyści Alessandro Gozi, Lea Quartapelle, Manuela Serra, Giovanni Claudio Fava; czeski parlamentarzysta Jaromír Štětina; polscy parlamentarzyści Rober Biedroń, Maciej Wydrzyński, Małgorzata Gosiewska, Artur Gurczyński, Artur Dębiński, Ligia Krajewska, Łukasz Krupa, Tomasz Makowski, Maciej Mroczek, Michał Pacholski, Paweł Sajak, Marcin Świącicki i inni.

¹² <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=21096&lang=EN>

¹³ Sąd Krajowy w Pilźnie w swojej decyzji z 02.01.2013 zaznaczył, że fakty opisane w postanowieniach o wszczęciu postępowania karnego przeciwko Paraskevich są „bardzo niewyraźne”, jednak czeski sąd nie może oceniać, czy postępowanie karne prowadzone jest zgodne z ukraińskim ustawodawstwem.

współpracowników, Interpol musi zareagować w związku z naruszeniem artykułu 3 swojego Statutu, który zabrania prześladowania osób z powodów politycznych. Brak adekwatnej i szybkiej reakcji na dużą liczbę podobnych przypadków może poddać w wątpliwość istnienie międzynarodowej organizacji powołanej do walki z przestępczością kryminalną.

Paraskevich stwierdziła, że po podjęciu decyzji w sprawie niedopuszczalności wydania jej Ukrainie i Rosji, wciąż nie czuje się bezpiecznie. Jej rodzina jest zagrożona, ponieważ pomieszkuje w Rosji. Według posiadanych przez nią informacji, organy śledcze Kazachstanu i Rosji mają zamiar dotrzeć do niej „wszelkimi metodami”.

Wyrażamy poparcie dla stanowiska ZG OBWE¹⁴ i ZG Rady Europy¹⁵, które opowiedziały się za reformą Interpolu, której celem jest zapobieganie bezprawnemu wykorzystywaniu jego mechanizmów dla celów politycznych oraz dokładniejsze zbadanie tego problemu. Fundacja Otwarty Dialog zwraca się z apelami:

- **do Prokuratury Generalnej Ukrainy** – o szczegółowe zbadanie informacji dotyczących korupcyjnej współpracy śledczych MSW ze stroną kazachstańską, której celem było sfabrykowanie sprawy karnej; odwołanie wniosku o międzynarodowe poszukiwanie i wniosku o ekstradycję Tatyany Paraskevich.
- **Do Sekretariatu Generalnego Interpolu** – o wsparcie wysiłków międzynarodowej społeczności w zakresie reformy i poprawy transparentności oraz skuteczności systemu Interpolu; wzięcie pod uwagę dowodów na fabrykowanie sprawy karnej Muratbeka Ketebayeva, kazachskiego opozycjonisty i współpracownika Mukhtara Ablyazova, usunięcie z międzynarodowych baz danych informacji o wydaniu nakazu aresztowania Tatyany Paraskevich w związku z naruszeniem art. 3 Statutu Interpolu.
- **Do Biura Ochrony Danych Osobowych w Bonn oraz Biura Federalnej Policji Kryminalnej w Wiesbaden** – o udzielenie wyjaśnień na jakiej podstawie Tatyana Paraskevich została umieszczona w Systemie Informacji Schengen i usunięcie jej z listy tego systemu w związku z uzyskaniem karty pobytu i międzynarodowej ochrony w Czechach.
- **Do Urzędu Wysokiego Komisarza ONZ do spraw Uchodźców** – w związku z brakiem ogólnej międzynarodowej zasady obligatoryjnego przyznania statusu uchodźcy i nadużywaniem mechanizmów Interpolu ze strony autorytarnych reżimów, o wystąpienie z inicjatywą przeprowadzenia publicznej dyskusji na temat możliwych wariantów reformy instytucji azylu w celu skuteczniejszej obrony uchodźców przed politycznymi prześladowaniami.

Poparcia dla naszych apeli można udzielić pisząc pod następujące adresy:

- Generalny Sekretariat Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej „Interpol” - General Secretariat 200 Quai Charles de Gaulle, 69006 Lyon, France, tel. +33 4 72 44 70 00; fax: +33 4 72 44 71 63; e-mail: CCF@interpol.int
- Prokurator Generalny Ukrainy Viktor Yarema – ul. Reznitskaya 13/15, Kijów 01601, tel. +38 044 596 73 55, +38 044 288 80 92, e-mail: press.zapyty@gp.gov.ua; press-service@gp.gov.ua
- Biuro Ochrony Danych Osobowych w Bonn - Der bundesbeauftragte für den datenschutz und die informationsfreiheit husarenstrasse, 3053117 Bonn, tel. +49 228 997799 0, +49 228 81995 0, fax: +49 228 997799550, e-mail: poststelle@bfdi.bund.de
- Biuro Federalnej Policji Kryminalnej w Wiesbaden - Bundeskriminalamt, SIRENE Büro, D – 651 73 Wiesbaden, Deutschland, e-mail: sirenedeu@bka.bund.de
- Urząd Wysokiego Komisarza ONZ do spraw uchodźców - Case Postale 2500, CH-1211 Genève 2 Dépôt, Suisse. Tel.+41 22 739 8111, fax: +41 22 739 7377. Formularz kontaktowy: http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/contact_hq

¹⁴ <http://www.oscepa.org/publications/all-documents/annual-sessions/2014-baku/declaration-2/2540-2014-baku-declaration-eng/file>

¹⁵ <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=21096&lang=EN>

W celu zyskania bardziej szczegółowych informacji prosimy o kontakt:

Igor Savchenko - igor.savchenko@odfoundation.eu

Lyudmyla Kozlovska - lyudmylakozylovska@odfoundation.eu

Fundacja Otwarty Dialog